

Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse

Enhed: Primær Sundhed
Sagsbeh.: DEPSHM
Sags nr.: 1400908
Dok. Nr.: 1431469
Dato: 19. juni 2014

TALEPAPIR

Det talte ord gælder

Samrådspørgsmål Ø vedr. helbredsundersøgelse om vindmøllestøj

Samrådspørgsmål Ø: "Vil ministeren – med afsæt i SUU alm. del bilag 268 - redegøre for undersøgelsen af sammenhængen mellem vindmøllestøj og helbredseffekter, herunder undersøgelsens omfang, de fravalg der er foretaget, og den ekspertviden der gøres brug af m.m.?"

[Indledning]

Jeg vil gerne indlede med at sige tak til spørgeren for at have indkaldt til samrådet. Jeg bifalder udvalgets store interesse for spørgsmålet om, hvorvidt vindmøllestøj har negative helbreds-konsekvenser, og jeg er glad for, at det nu er lykket os at få samrådet i kalenderen.

Samrådet giver mig mulighed for at fortælle om Kræftens Bekæmpelses igangværende undersøgelse, som finansieres af Miljøministeriet, Klima-, Energi- og Bygningsministeriet og Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse.

Når vi overhovedet taler om en sådan undersøgelse, skyldes det, at der hersker en stigende debat og bekymring om, hvorvidt man kan blive syg af støjen fra vindmøller.

Jeg tager denne bekymring meget alvorligt. Og det er vigtigt, at vi får skabt klarhed over, om der er hold i bekymringen. Altså,

om det forholder sig sådan, at der er en højere andel af syge blandt mennesker, der er udsat for vindmøllestøj end blandt mennesker, der ikke er udsat for vindmøllestøj.

Undersøgelsen skal bidrage med tiltrængt viden på et område, vi ved ganske lidt om i dag.

Det, vi ved, er, at der påvist sammenhæng mellem vindmøllestøj og selvrapporterede støjgener blandt personer, der bor i nærheden af vindmøller.

Der er også vist sammenhæng mellem selvrapporterede støjgener fra vindmøller og stresssymptomer som hovedpine, træthed og anspændthed. Der er vist sammenhæng med søvnforstyrrelser i nogle undersøgelser, men ikke i andre studier.

Ud over disse selvrapporterede gener er der indtil nu ikke vist sammenhæng mellem vindmøllestøj og negative helbredseffekter i den videnskabelige litteratur.

I de senere år har undersøgelser vist sammenhæng mellem støj fra vejtrafik og flytrafik og forhøjet blodtryk samt øget risiko for blodprop i hjertet. Den øgede risiko er set ved støjniveauer, der er betydeligt højere end de gældende grænseværdier for vindmøllestøj, hvilket taler imod, at den fundne sammenhæng kan generaliseres til at omfatte vindmøllestøj.

Der foreligger imidlertid ingen epidemiologiske undersøgelser af vindmøllestøj og negative helbredseffekter. Og derfor kan vi heller ikke afvise, at der er en sammenhæng.

Jeg er af den grund meget tilfreds med, at Klima-, Energi- og Bygningsministeriet, Miljøministeriet og Ministeriet for Sundhed

og Forebyggelse i fællesskab har besluttet at finansiere en undersøgelse, så vi alle kan blive klogere.

Undersøgelsen skal belyse, hvorvidt der er sammenhæng mellem vindmøllestøj og hjerte-kar-lidelser, depression, højt blodtryk, søvnforstyrrelser, diabetes og fødselsvægt.

Som det tidligere er blevet oplyst udvalget, er det vigtigt at understrege, at ingen af de tre ministerier vil være en del af undersøgelsen. Ministerierne deltager ikke i udførelsen af undersøgelsen på nogen måde, men tager udelukkende stilling til finansiering og igangsættelse.

Det er Kræftens Bekæmpelse, der står for både planlægning og udførelse af undersøgelsen.

Kræftens Bekæmpelse har stor forskningsmæssig erfaring med sammenhængen mellem støj og helbredseffekter fra både tidligere og igangværende undersøgelser om trafikstøj.

For at sikre, at undersøgelsen forskningsmæssigt lever op til international standard er projektbeskrivelserne for de 2 delprojekter desuden vurderet af Sundhedsstyrelsens Rådgivende Videnskabelige Udvalg for Miljø og Sundhed og en udenlandsk ekspert.

Det vil på den baggrund, have været rigtigst, hvis Kræftens Bekæmpelse stod for denne redegørelse af undersøgelsen, men jeg skal naturligvis forsøge at redegøre for den så godt som muligt.

Jeg vil dog henvise til Kræftens Bekæmpelse, projektbeskrivelsen for del 1, som Sundheds- og Forebyggelsesudvalget har fået tilsendt 7. februar 2014 (SUU alm. del bilag 268), samt projekt-

beskrivelsen for del 2, der blev oversendt i går d. 19. juni 2014, i det tilfælde udvalget har brug for viden om undersøgelsen på et mere detaljeret niveau end det, jeg er i stand til at give.

---o0o---

[Besvarelse af samrådsspørgsmåls Ø]

Jeg er i samrådsspørgsmålet blevet anmodet om at redegøre for undersøgelsen af sammenhængen mellem vindmøllestøj og helbredseffekter, herunder undersøgelsens omfang, de fravalg der er foretaget, og den ekspertviden der gøres brug af m.m.

[Undersøgelsens omfang - indledning]

Undersøgelsen er en registerundersøgelse. I Danmark har vi unikke muligheder for at gennemføre registerundersøgelser, da vi har mangeårige registre. Vi har haft vindmøller her i landet i rigtig mange år, og vi har omfattende data for befolkningens sygdomsforhold.

Det giver os en enestående mulighed for – som de første i verden – at bruge registerdata til at belyse, om der er sammenhæng mellem støj fra vindmøller og negative helbredseffekter.

En registerundersøgelse har desuden den fordel, at den er objektiv. Forstået på den måde, at der ikke opstår en metodisk skævhed på grund af undersøgelsespersonernes viden om, at det er vindmøllestøj, der undersøges. Endelig giver denne metode mulighed for at undersøge rigtig mange mennesker, da der ikke er behov for direkte kontakt til de personer, der indgår.

Det betyder både, at der er tale om en metodisk stærk undersøgelse og en undersøgelse, der sammenlignet med en kvalitativ

undersøgelse, er betydelig billigere, hvis man skal undersøge samme antal personer.

---o0o---

[Undersøgelsens omfang - indhold]

Undersøgelsen består som nævnt af 2 delundersøgelser, hvor formålet med den første er at undersøge, om udsættelse for vindmøllestøj øger risikoen for at udvikle hjerte-kar-sygdomme. I den anden delundersøgelse undersøges det, om udsættelse for vindmøllestøj øger risikoen for depression, højt blodtryk, søvnforstyrrelser, diabetes og fødselsvægt.

Kræftens Bekæmpelse har udarbejdet projektbeskrivelser for begge delundersøgelser.

Første delundersøgelse, der som nævnt er vurderet positivt af Sundhedsstyrelsens Rådgivende Videnskabelige Udvalg for Miljø og Sundhed og en udenlandsk ekspert og fremsendt til udvalgets orientering d. 7. februar 2014, blev påbegyndt d. 27. marts 2014.

Projektbeskrivelsen for den anden del af undersøgelsen er den 17. juni 2014 blevet vurderet positivt af Sundhedsstyrelsens Rådgivende Videnskabelige Udvalg for Miljø og Sundhed og af en udenlandsk ekspert og oversendt til udvalgets orientering i går (d. 19. juni 2014).

---o0o---

[Undersøgelsens omfang - første delundersøgelse]

Den første delundersøgelse vedrørende vindmøllestøj og hjerte-kar-lidelser, består af henholdsvis en undersøgelse af dag-til-dag

variation i vindmøllestøj og risiko for hjerte-kar-lidelser og en undersøgelse af langtidsudsættelse for vindmøllestøj og risiko for hjerte-kar-lidelser.

I undersøgelsen vedrørende dag-til-dag udsættelse for vindmøllestøj identificeres alle boliger, der er udsat for vindmøllestøj. Dette gøres ud fra informationer om vindmøllernes geografiske placering og støjudsendelsen fra dem og ved hjælp af den officielle danske adressedatabase (Den offentlige Informationsserver).

Energistyrelsen og Energinet.dk har udviklet et register over alle danske vindmøller. Her kan man finde informationer om vindmøllernes placering, størrelse og produktion. Registret opdateres hver måned og indeholder informationer om alle vindmøller tilbage fra 1980. Registret indeholder data for ca. 5.000 eksisterende vindmøller og ca. 2.500 afmeldte vindmøller.

Efterfølgende identificeres alle de personer, der har boet på disse adresser i perioden 1980 – 2012 ved at koble oplysninger om adresser med CPR-registret. I undersøgelsen inkluderes alle personer, der var over 25 år ved start på udsættelsen for vindmøllestøj og havde været udsat for støjen i mere end 1 år i perioden 1980-2012.

Kræftens Bekæmpelse har estimeret, at det vil dreje sig om 10-15.000 personer. I denne population identificeres personer, der har været indlagt på hospital mindst en gang med et slagtilfælde eller en blodprop i hjertet i løbet en opfølgingsperiode på maksimum 32 år, altså fra 1980 - 2012. Kræftens Bekæmpelse har estimeret, at det vil dreje sig om ca. 2.000 indlæggelser.

Information om hospitalsindlæggelser for slagtilfælde og blodprop i hjertet i perioden 1980-2012 fås fra Landspatientregistre-

ret og information om død af samme årsager fås fra Dødsårsagsregisteret.

I undersøgelsen vedrørende langtidsudsættelse for vindmøllestøj og risiko for hjerte-kar-sygdomme består undersøgelsesgruppen af de samme 10-15.000 personer, som boede inden for en eller flere vindmøllers støjradius i perioden 1980-2012, men derudover også af 30.000 personer udenfor støjradius, hvilket giver en undersøgelsesgruppe på 40-45.000 personer.

Gruppen af personer uden for støjradius inddrages for at kunne sammenligne med gruppen inden for støjradius og dermed undersøge om personer, der er udsat for vindmøllestøj i højere grad får hjerte-kar-lidelser end personer, der ikke er udsat for vindmøllestøj.

For at kunne kontrollere for betydningen af socioøkonomisk status, vil Kræftens Bekæmpelse desuden indhente oplysninger om uddannelse, husstandsindkomst, tilknytning til arbejdsmarkedet og ægtestand fra Danmarks Statistik.

---o0o---

[Undersøgelsens omfang - anden delundersøgelse]

Undersøgelsens anden del er en udvidelse af langtidsundersøgelsen af hjerte-kar-lidelser.

I denne del vil Kræftens Bekæmpelse undersøge, om der er sammenhæng mellem udsættelse for vindmøllestøj og fem helbredseffekter, nemlig depression, højt blodtryk, søvnforstyrrelser, diabetes og fødselsvægt.

For at undersøge for forhøjet blodtryk, søvnforstyrrelser og depression, vil der blive indhentet oplysninger om udleveret receptpligtig medicin fra Lægemiddelregisteret.

Til undersøgelses for diabetes vil der blive indhentet oplysninger fra Diabetesregistret, og for at undersøge om der er sammenhæng mellem vindmøllestøj og børns fødselsvægt, vil der blive indhentet oplysninger fra Fødselsregisteret.

---o0o---

[De fravalg der er foretaget]

For så vidt angår de fravalg, der er foretaget i forbindelse med undersøgelsen, er det blandt andet her i udvalget blevet fremført, at der burde udføres en spørgeskemaundersøgelse ved siden af registerundersøgelsen.

En forudsætning for at gennemføre en spørgeskemabaseret undersøgelse er, at det er muligt at kamuflere, at det drejer sig om vindmøllestøj, og at der samtidigt foretages beregninger af den vindmøllestøj, som deltagerne udsættes for. Dette er vigtigt for at få besvarelser fra et bredt udsnit af befolkningen, også dem, der ikke føler sig påvirket af vindmøllestøj.

Sundhedsstyrelsen har oplyst mig om, at styrelsen på grund af den stigende opmærksomhed på vindmøllestøj i offentligheden, vil forvente en vis risiko for, at der vil være en overrepræsentation af dem, der er generet af vindmøllestøj blandt de, der vælger at besvare et eventuelt spørgeskema. Det ville gøre resultaterne meget vanskelige at tolke.

Som jeg tidligere har været inde på, har en registerundersøgelse den fordel, at resultaterne ikke påvirkes af, at undersøgelsespersonerne er klar over, at det er vindmøllestøj, der undersøges.

Desuden indgår alle personer, der har været udsat for vindmøllestøj, i undersøgelsen, også personer, der ikke føler sig generet af støj. Det er ikke nødvendigvis en forudsætning for kunne blive påvirket af støj, at man føler sig generet af det.

Det er derfor Sundhedsstyrelsens opfattelse, at det fagligt velbegrundet at anvende registerundersøgelser til at undersøge mulige helbredseffekter af vindmøllestøj.

---o0o---

For så vidt angår hvilke negative helbredseffekter, der undersøges for, har Kræftens Bekæmpelse oplyst mig om, at der ud fra en samlet teoretisk og praktisk vurdering er fagligt grundlag for at undersøge for sammenhængen mellem vindmøllestøj og hjerte-kar-sygdomme, depression, højt blodtryk, søvnforstyrrelser, diabetes og fødselsvægt.

Det er altså de emner, det ifølge Kræftens Bekæmpelse giver mening at undersøge for på nuværende tidspunkt. Kræftens Bekæmpelse har samtidig vurderet, at der ikke er tilstrækkeligt grundlag for, at lidelser som migræne og demens indgår i undersøgelsen.

Jeg er i øvrigt bekendt med, at det tidligere er blevet fremført, at der desuden burde foretages en undersøgelse af stress hos naboer til vindmøller.

Sundhedsstyrelsen har her oplyst mig om, at stress kan defineres som en belastningstilstand, som afhænger dels af belastnin-

gen, der kan komme fra omgivelserne eller fra individet selv, dels af den individuelle følsomhed og evnen til imødegå belastningen.

Der kan således være mange årsager til udvikling af stress, der må forventes at forekomme i et bredt udsnit af befolkningen, herunder også hos personer, der ikke er udsat for vindmøllestøj.

En undersøgelse af stress kan eventuelt foretages ved at udføre såkaldte kortisolmålinger på en population, der er udsat for vindmøllestøj og på en kontrolpopulation, der ikke er udsat for vindmøllestøj. Der indgår imidlertid ikke kortisolmålinger i nogle danske landsdækkende registre.

Men jeg er bekendt med, at man i Canada er i gang med en undersøgelse af vindmøllestøj og helbredseffekter, hvor der bestemmes kortisol i hårprøver som markør for kronisk stress. Det er Sundhedsstyrelsens opfattelse, at resultaterne af denne undersøgelse bør afventes, inden der tages stilling til, om der grundlag for at foretage kortisolundersøgelser i Danmark.

---o0o---

[Den ekspertviden der gøres brug af]

For så vidt angår den ekspertviden, der gøres brug af i forbindelse med undersøgelsen, kan jeg gentage, at Kræftens Bekæmpelse har forskningsmæssig erfaring med at undersøge sammenhænge mellem støj og helbredseffekter fra deres undersøgelser af sammenhængen mellem trafikstøj og negative helbredseffekter.

Der er derfor tale om erfarne forskere inden for feltet. Jeg kan i øvrigt oplyse, at den projektbeskrivelse, der er oversendt til ud-

valgets orientering indeholder en liste over medlemmerne af forskningsgruppen.

Ud over at undersøgelsen udføres af nogle af de mest erfarne på området, bliver undersøgelsens to dele som nævnt også vurderet af Sundhedsstyrelsens Rådgivende Videnskabelige Udvalg for Miljø og Sundhed.

Dette faglige udvalg består af professorer og seniorforskere inden for miljø og sundhed fra en lang række danske forskningsinstitutioner. Der findes en oversigt over udvalgets medlemmer på Sundhedsstyrelsens hjemmeside. Derudover er projektet blevet vurderet af en udenlandsk ekspert, der har stor erfaring med forskning i støj og helbred.

---oOo---

[Afrunding]

Med denne undersøgelse af sammenhængen mellem vindmøllestøj og risikoen for hjerte-kar-sygdomme, depression, højt blodtryk, søvnforstyrrelser, diabetes og fødselsvægt bidrager Kræftens Bekæmpelse med grundlæggende, ny viden på et område, hvor vi gerne vil vide mere.

Vi skylder de borgere, der føler sig negativt påvirket af vindmøller, og som er bekymrede for at blive syge ved at bo tæt på vindmøller at undersøge området grundigt.

Kræftens Bekæmpelse har med mangeårig ekspertise præsenteret et solidt forskningsdesign, der ved hjælp af en metodisk stærk registerundersøgelse kan skabe nuancerede og grundige resultater af, hvorvidt der er sammenhæng mellem vindmøllestøj og helbredseffekter. Projektbeskrivelserne er desuden vur-

deret af Sundhedsstyrelsens Rådgivende Videnskabelige Udvalg for Miljø og Sundhed og en udenlandsk ekspert, der har stor erfaring med forskning i støj og helbred.

Der undersøges for det, der ud fra en samlet teoretisk og praktisk vurdering er fagligt grundlag for at undersøge på nuværende tidspunkt. Man kan naturligvis ikke udelukke, at det på et senere tidspunkt vil være behov for at undersøge for andre sammenhænge.

[Slut]